

Senyora Klein, per què la gent és incapaç d'aturar el canvi climàtic?

—Mala sort. Una mala sincronització. Moltes coincidències desafortunades.

—La pitjor catàstrofe en el pitjor moment?

—El pitjor moment possible. La relació causa efecte entre els gasos d'efecte hivernacle i l'escalfament global ha estat una qüestió política central per a la humanitat des de 1988. Va ser precisament en el moment de la caiguda del Mur i que Francis Fukuyama declarés “la fi de la història”, la victòria del capitalisme occidental. Canadà i els EUA van signar el primer tractat de lliure comerç, que es convertí en el prototip per a la resta del món.

—O sigui, que vostè diu que una nova era de consum i utilització d'energia va començar justament quan la sostenibilitat i la restricció haurien estat més apropiades?

—Exacte. I va ser precisament en aquell moment quan també ens deien que ja no existien coses com ara la responsabilitat social i l'acció col·lectiva, que ho hauríem de lliurar tot als mercats. Vam privatitzar els ferrocarrils i la xarxa principal d'energia, l'Organització Mundial del Comerç i el Fons Monetari Internacional es van encastellar en el seu capitalisme desfermat. Malauradament, això va tenir com a resultat una explosió de les emissions.

—Vostè és una activista, i ha fet responsable al capitalisme de tota mena de coses durant anys. Ara també li dona la culpa del canvi climàtic?

—No cal posar-se irònics. Els números canten. Durant els 1990, les emissions augmentaven un 1 per cent l'any. Al 2000 van començar a ascendir una mitjana de 3.4 per cent. El Somni Americà es va exportar globalment i els béns de consum que vam considerar que eren essencials per satisfer les nostres necessitats es van expandir ràpidament. Vam començar a veure'ns a nosaltres mateixos exclusivament com a consumidors. Quan anar de compres com a estil de vida és exportat a tots els racons del món, cal molta energia. Moltíssima energia.

—Tornem a la primera pregunta. Per què la gent ha estat incapaç d'aturar aquesta evolució?

“Aquest sistema econòmic és el que ha creat l'escalfament global”

Som a temps d'aturar l'escalfament global? Només si canviem d'una manera radical el nostre sistema capitalista, sosté l'autora Naomi Klein en 'Això ho canvia tot', editat en català per Empúries. Klein explica per què ha arribat l'hora d'anar a poc a poc i adoptar un nou enfocament radical.

—És que sistemàticament hem regalat les eines que teniem per lluitar-hi en contra. Sigui quina sigui la normativa ara és objecte de mofa. Els Governos ja no estableixen regles prou dures que posin límit a les companyies petrolieres i a d'altres corporacions. La crisi ens va caure dels núvols d'una manera desastrosa en el pitjor moment possible. I ara

és massa tard. Ara mateix ens trobem en una situació de vida o mort. Si no actuem com a espècie, el nostre futur corre perill. Hem de reduir les emissions d'una manera radical.

—Tornem a una altra pregunta: No malbarata la qüestió del canvi climàtic utilitzant-la en la seva crítica al capitalisme?

—No. El sistema econòmic que nosaltres hem creat ha creat també l'escalfament global. Això no m'ho he inventat jo. El sistema està trencat, les desigualtats d'ingressos són massa grans i la falta de moderació per part de les companyies energètiques és desastrosa.

—El seu fill Toma té dos anys i mig. En quina mena de món viurà quan acabi l'institut el 2030?

—Això s'està decidint ara mateix. Veig senyals que podria ser un món radicalment diferent del que tenim avui, i aquest canvi tant podria ser del tot positiu com extremament negatiu. En qualsevol cas, de segur que en part almenys serà un món pitjor. L'escalfament global experimentarà una gran crescuda i n'hi haurà més, de desastres naturals, tot això és cert. Però encara som a temps d'evitar un escalfament

realment catastròfic. També tenim temps de canviar el nostre sistema econòmic perquè no sigui encara més brutal i despietat pel que fa al canvi climàtic.

—Què es pot fer per millorar la situació?

—Ara hem de prendre algunes decisions sobre quins valors són importants per a nosaltres i com volem viure realment. I, és clar, sí que importa que les temperatures pugin només 2 graus o que ho facin 4 o 5 graus, o més. Encara és possible per a nosaltres els humans prendre les decisions encertades.

—Han passat 26 anys des que es va fundar el Grup Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic el 1988. Des d'aleshores sabem que les emissions de CO2 provinents de la combustió del petroli i carbó són responsables

del canvi climàtic. No obstant això, poca cosa s'ha fet per abordar el problema. No hem fracassat ja?

—Jo veig la situació d'una altra manera atès l'enorme preu que haurem de pagar. Mentre tinguem la mínima possibilitat d'èxit o de minimitzar els danys, hem de continuar lluitant.

—Fa uns anys, la comunitat internacional es va marcar l'objectiu de limitar l'escalfament global a 2 graus Celsius. Encara creu que aquest objectiu és assolible?

—Bé, n'hi ha encara una possibilitat física. Ràpidament hauriem de reduir les emissions mundials un 6 per cent per any. Els països més rics haurien de suportar la càrrega més pesada, la qual cosa vol dir que els Estats Units i Europa haurien de reduir emissions vora un 8 o 10 per cent l'any. Immediatament. No és impossible. Sols que és, políticament parlant, profundament poc realista sota un sistema com l'actual.

—Vol dir que les nostres societats no són capaces de fer-ho?

—Sí. Necessitem un canvi dramàtic tant polític com ideològic, perquè hi ha una diferència fonamental entre el que els científics ens diuen que hem de fer i la nostra realitat política actual. No podem canviar la realitat física; canviem la política, doncs.

—És una societat centrada en el creixement econòmic en absolut capaç de lluitar contra el canvi climàtic amb èxit?

—No. Un model econòmic basat en el creixement indiscriminat inevitablement porta a un consum més gran i a emissions més elevades de CO2. I en el futur pot i ha d'haver-hi creixement basat en tota classe d'energies renovables: en tecnologia neta, en el transport públic, en totes les professions assistencials, en les arts i, és clar, en l'educació. Ara mateix, el moll del nostre producte interior brut el componen només el consum les importacions i les exportacions. Hem de retallar per aquí. Qualsevol altra cosa seria autoengany.

—El Fons Monetari Internacional reivindica exactament el contrari. Diu que el creixement econòmic i la protecció del clima no s'exclouen l'un a l'altra.

—No miren els mateixos números que jo. El primer problema és que en totes aquestes conferències sobre el

clima, tothom actua com si anéssim a assolir el nostre objectiu mitjançant compromisos i obligacions autoimposats. Ningú no diu a les companyies petrolieres que, al capdavant, hauran d'abandonar. I el segon problema és que aquestes companyies petrolieres lluitaran amb totes les seves forces per protegir allò que no volen perdre.

—De veres vol eliminar el lliure mercat per salvar el clima?

—No parlo d'eliminar mercats, jo, però necessitem fer servir més l'estratègia, la direcció i la planificació i un equilibri molt diferent de forces. El sistema en què vivim està massa obsesionat amb el creixement, considera que tot creixement és bo. Però és clar que hi ha classes de creixement que no ho són. Tinc molt clar, el que és jo, que la meua posició entra en conflicte directe amb el neoliberalisme. És veritat que a Alemanya, tot i haver-se accelerat el viratge cap a les renovables, el consum de carbó realment va per amunt?

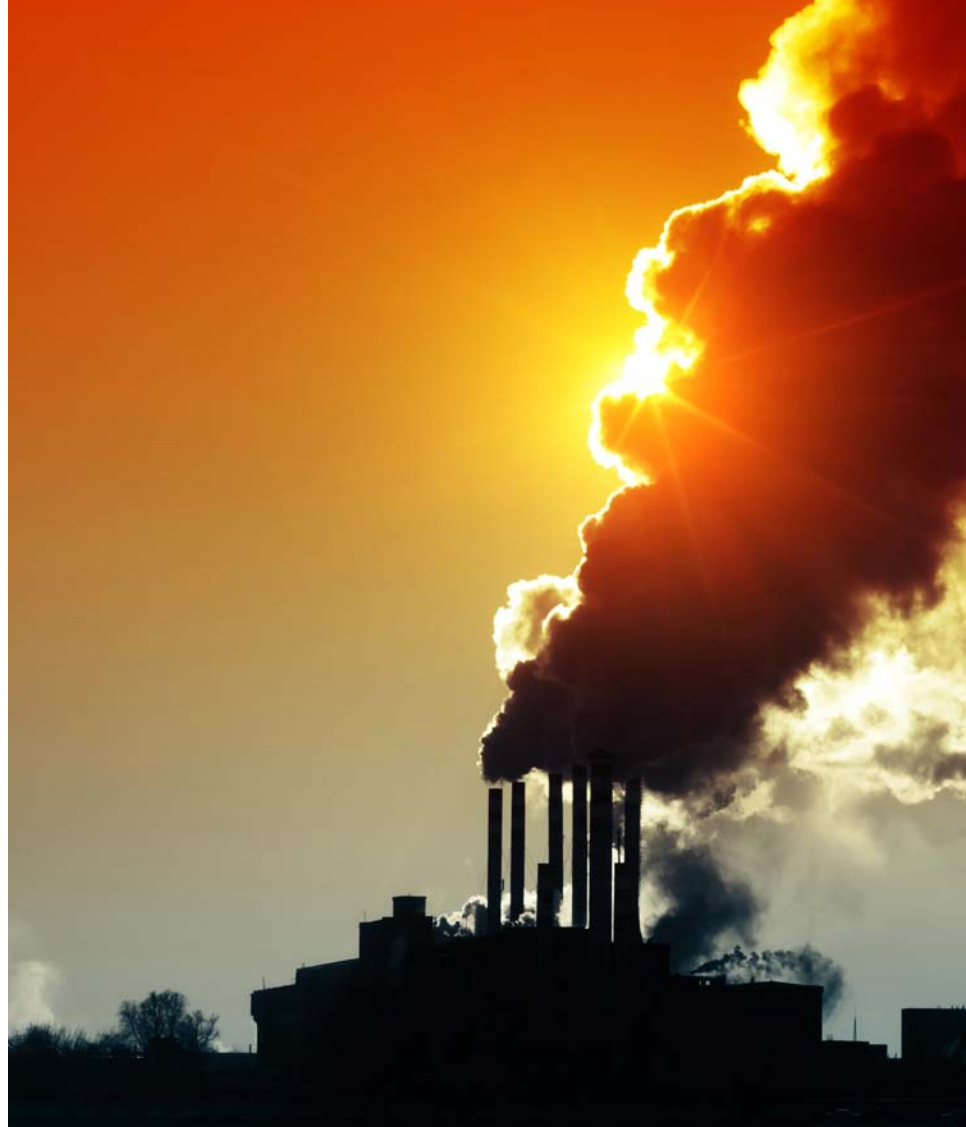
—Això va ser veritat del 2009 al 2013.

—Per a mi és una expressió de la seva renuència a decidir-se pel que és necessari. Alemanya, d'altra banda, tampoc satisfarà en els anys a venir el seu objectiu de reducció d'emissions.

—La presidència d'Obama és la pitjor cosa que li hauria pogut passar al clima?

—D'alguna manera. No perquè Obama sigui pitjor que un republicà. No ho és. Sinó perquè aquests vuit anys han sigut la més malgastada de les oportunitats de les nostres vides. Els factors més esperats es van conjuminar en una convergència realment històrica: consciència, urgència, l'atmosfera, la seva majoria política, el fracàs dels Tres Grans fabricants d'automòbils d'EUA i fins la possibilitat d'abordar el fracassat món financer no regulat i canvi climàtic al mateix temps. Però quan va arribar al Govern, no va tenir el valor de fer-ho. No guanyarem aquesta batalla tret que vulguem parlar de per què Obama va considerar el fet de tenir control sobre els bancs i les fàbriques de cotxes més com una càrrega que com una oportunitat. Era un presoner del sistema. No va voler canviar-lo.

—Els EUA i la Xina finalment arribaren a un incipient pacte sobre el clima el 2014.

—Cosa que, per descomptat, és molt positiva. Però qualsevol cosa d'aquest pacte que pogués resultar dolorosa no tindrà efecte fins que Obama no esgoti la legislatura. Malgrat tot, el que ha canviat és que Obama va dir: "Els nostres ciutadans estan mobilitzant-se. No podem ignorar-ho". Els moviments de masses són importants; estan tenint impacte. Però per empènyer els nostres líders fins on cal que vagin necessiten fer-se encara més forts.

—Quin hauria de ser el seu objectiu?

—En els darrers vint anys, l'extrema dreta, la llibertat absoluta de les companyies petrolieres i la llibertat del riquíssim 1 per cent de la societat s'han convertit en el model polític. Hem de canviar el centre polític d'Amèrica, fer-lo tornar de l'extremisme dretà a on li pertoca, al centre real.

—Senyora Klein, això són ximpleries, perquè no és realista. Vostè pensa massa a gran escala. D'entrada ja vol eliminar el capitalisme abans

“Mentre tinguem la mínima possibilitat de minimitzar danys hem de continuar lluitant”

d'haver presentat un pla per salvar el clima. Vostè sap massa bé que això no passarà.

—Miri, si vol deprimir-se, hi ha raons de sobra per fer-ho. Però s'equivoca de tota manera, perquè el fet és que s'ha posat el focus en els increments que suposadament havia d'assolir el comerç de carbó i en el canvi de les bombetes, però que aquestes expectatives han fracassat miserablement. Això és degut en part al fet que, en la majoria de països, el moviment pel medi no ha passat d'una elit, tecnocràtica i, en aparença, políticament

neutral durant dues dècades i mitja. I avui en veiem el resultat: ens ha menat en la direcció que no tocava. Les emissions són com més va més elevades i el canvi climàtic ja és aquí. A més, als Estats Units, totes les transformacions legals i socials més importants dels últims cent cinquanta anys eren conseqüència de moviments socials i populars, fossin per les dones, contra l'esclavitud o pels drets civils. Necessitem aquesta força de nou, perquè la causa del canvi climàtic és el sistema econòmic en si. El seu enfocament és massa tecnocràtic i reduït.

—Si vostè prova de resoldre un problema concret cagant tot l'ordre social, no el resoldrà. Això és pura fantasia utòpica.

—No si l'ordre social és l'arrel del problema. Vist des d'una altra perspectiva, estem literalment inundats de petites solucions: hi ha tecnologies verdes, lleis locals, tractats bilaterals i gravàmens per a les emissions CO₂. Per què no podem tenir tot això a nivell global?

—Vol dir que tots aquests petits passos – tecnologies verdes, impostos sobre el CO₂ i el comportament respectuós amb el medi dels individus– no tenen sentit?

—No. Hauríem de fer tant com poguéssim, és clar. Però no podem enganyar-nos pensant que n'hi ha prou amb això. El que vull dir és que aquests petits passos es quedaran això, petits, si no esdevenen moviments de masses. Necessitem una transformació econòmica i política, basada en comunitats més fortes, llocs de treball sostenibles, una més alta normativització i allunyar-nos d'aquesta obsessió pel creixement. Aquesta és la bona notícia. Tenim l'oportunitat real de resoldre molts problemes a l'una.

—No fa l'efecte que tingui en compte les raons compartides de polítics i empresaris.

—Perquè el sistema no pot pensar. El sistema, el que recompensa són els beneficis a curt termini, beneficis ràpids. Michael Bloomberg, per exemple ...

—... l'empresari i ex-alcalde de Nova York...

—... qui va entendre la profunditat de la crisi climàtica, com a alcalde. Com a empresari, però, elegí invertir en un fons especialitzat en actius de petroli i gas. Si una persona com Bloomberg no pot resistir la temptació, un pot suposar que la capacitat de supervivència no és tan fantàstica.

—Un capítol especialment pertorbador del seu llibre és el dedicat a Richard Branson, director executiu de Virgin Group.

—Sí. No m'hò hauria esperat.

—Branson s'ha esforçat per presentar-se a si mateix com un home que vol salvar el clima. Tot va començar arran d'una trobada amb Al Gore.

—I el 2006, va prometre en un acte ofert per la Clinton Global Initiative que invertiria tres mil milions de dòlars en la recerca de tecnologies verdes. En aquells moments vaig pensar que era una contribució sensacional. No vaig pensar: ah, cínic deshonrat.

—Però tot era un muntatge per part de Branson i només una mínima part d'aquells diners va arribar a gastar-se mai.

—Potser va ser sincer en aquell moment, però sí, només se'n va gastar una part molt minsa.

—Des de 2006, Branson ha afegit 160 avions més a la seva ja nombrosa flota i ha incrementat les seves emissions en un 40 per cent.

—Sí.

—Què en podem aprendre, d'aquesta història?

—Que hem de posar en dubte el simbolisme i els grans gestos de les estrelles de Hollywood i els megamilionaris. No els podem confondre amb un pla científicament sòlid per reduir emissions.

—Tant als Estats Units com a Austràlia es gasten enormes quantitats de diners en veritables esforços per negar el canvi climàtic. Per què?

—És diferent d'Europa. És una ràbia similar a la d'aquells que s'oposen a l'avortament i al control d'armes. No es tracta només que estiguin protegint un estil de vida que no volen canviar. És que entenen que el canvi climàtic desafia el nucli essencial del seu credo antiintervencionisme públic i de lliure mercat. I per això han de negar-lo per protegir la seva pròpia identitat. És per això que hi ha aquest diferencial d'intensitat: els liberals volen passar a l'acció pel que fa a la protecció del clima. Però al mateix temps, aquests liberals tenen altres temes que senten com a més prioritaris. Ara bé, el que hem de tenir clar és que el nucli dur dels que s'entesten a negar el canvi climàtic farà tot el que estigui a les seves mans per evitar l'acció.

—Amb estudis pseudocientífics i desinformació?

—Amb tot, és clar.

—Explica això que vostè posi en relació tots aquests temes –medi ambient, equitat, salut pública i qüestions laboral– tan populars entre l'esquerra? Ho fa per consideracions purament estratègiques?

—Aquests temes ja vénen relacionats, però han d'estar connectats també a l'hora del debat. Només hi ha una manera de guanyar una batalla contra un reduït grup de gent que s'exposa a perdre molt: cal engegar un moviment de masses que inclogui tota la gent que té molt a guanyar. Els negacionistes només poden ser derrotats si un és tan apassionat com ells, però també quan s'és superior en nombre. Perquè la veritat és que ells són molt pocs.

—Per què no creu que la tecnologia tingui prou potencial per salvar-nos?

—Hi ha hagut un progrés extraordinari en emmagatzemament d'energies renovables, per exemple, i en rendiment de l'energia fotovoltaica. Però el canvi climàtic? En tot cas, el que és jo, no tinc prou fe per dir: "Ja ens ho manegarem per improvisar algun invent quan sigui el moment, així doncs suspenguem totes les altres activitats". Seria una bogeria.

—Hi ha gent com ara Bill Gates que ho veu d'una altra manera.

—Tota la seva obsessió per la tecnologia em sembla ingènua. En els darrers anys, hem assistit a grans fracassos en què alguns dels nois més llestos de la classe l'han cagada a gran escala, sigui amb els derivats del petroli que van desencadenar la crisi financera o la catàstrofe petroliera del Golf de Mèxic. Generalment, com a persones trenquem coses que després no sabem com adobar. Ara mateix el que se'ns està trencant és el planeta, el nostre.

—Qui l'escolti podria tenir la impressió que la crisi climàtica és una qüestió de gènere.

—Com diu vostè això?

—Bill Gates diu que necessitem tirar endavant i imaginar noves invencions per posar el problema —i en última instància la nostra tan complicada Terra— sota control. Vostè, per un altre cantó, diu: Prou, no. Hem d'adaptar-nos a aquest planeta i ser més tous. Les companyies petrolieres dels Estats Units les dirigeixen homes. I vostè, com a dona crítica,

"A alguns els costa acceptar que hem amassat tot aquest CO2 i que la Terra ens diu: no eres més que un convidat"

és descrita com una histèrica. No és una idea absurda, veritat?

—No. La industrialització ja era una qüestió de poder o qui seria, l'home o la natura, qui dominaria la Terra. A alguns homes els costa acceptar que no ho tenim tot sota control; que hem amassat tot aquest CO2 durant segles i que la Terra ara ens diu: Ja veus, no eres més que un convidat a casa meva.

—Un convidat de la Mare Terra?

—És un pèl cursi. Però de tota manera té raó. La indústria petroliera és un món androcèntric, molt semblant al de les finances. És molt masculista. La idea, tant americana com australiana, de "descobrir" un país il·limitat d'on es poden extraure recursos il·limitats és un relat de dominació, com el que ha presentat tradicionalment la naturalesa com una dona feble i submissa. I la idea d'estar en una relació d'interdependència amb la resta del món natural era considerada feble. És per això que és doblement difícil per als mascles alfa admetre que s'han equivocat.

—Hi ha un tema en el llibre que vostè sembla que vol evitar. Tot i que vostè vilipendia les empreses, en cap moment no diu que el seus lectors, que són clients d'aquestes empreses, són també culpables. També guarda silenci respecte al preu que cada lector individual haurà de pagar per la protecció del clima.

—Oh, crec que la majoria estarien feliços de pagar per això. Saben que la protecció climàtica vol una conducta raonable: menys conduir, menys volar, i menys consum. Estarien feliços de fer servir energies renovables si els en fossin ofertes.

—Però la idea no és prou gran, oi?

—(Riu.) Exacte. El moviment verd ha invertit dècades a educar la gent a reciclar i utilitzar la bicicleta. Però miri què li ha passat al clima durant aquestes dècades.

—I el seu estil de vida? És innocu per al medi?

—Prou, no. Vaig en bicicleta, gastoi el transport públic, intento donar conferències per Skype, tinc un cotxe híbrid i he reduït les meves anades en avió quasi a una desena part de les que feia abans de començar aquest projecte. El meu pecat ara són els taxis, i des que va sortir el llibre, he volat massa. Però tampoc crec que només se'ls hauria de permetre parlar de la qüestió a la gent que són verds en tot i viuen sense emetre CO2. Si així fos, ningú podria dir res en absolut.

—Senyora Klein, gràcies per l'entrevista.

Klaus Brinkbäumer

© Der Spiegel

Traducció de Francesc Sellés

Avancem junts

Port de Barcelona

Port de Barcelona, el primer hub logístic del sud d'Europa.